

самовдосконалення у педагогічній діяльності, що забезпечують відтворення духовно-морального потенціалу особистості майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання як духовно-моральне удосконалення особистості. *Рідна школа*. 2014. № 4/5. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2014_4-5_10 (дата звернення: 09.10.2023).
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Кремень В. Г. Людина перед викликом цивілізації: творчість, людина, освіта. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Пед. думка, 2008. С. 9–48.
4. Кремень В. Г. Ціннісний вимір буття людини в синергіях комунікації. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2018. Вип 50. С. 7–14.

Ігор САПТОН

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ВІЙСЬКОВИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Під культурою (від лат. сикига — виховання, освіта, розвиток) — розуміємо «сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності» [3, с. 182]. Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності [3].

Мета статті – схарактеризувати формування морально-політичної культури майбутніх офіцерів у військових освітніх закладах.

Морально-політична культура – це частина культури загалом, яка включає сукупність елементів та феноменів свідомості, морально-політичної поведінки, формування та функціонування держави та політичних інститутів, які забезпечують відтворення морально-політичного життя суспільства, політичного процесу.

Особистість у ході складного соціального процесу взаємодії одночасно може виступати як об'єктом, так і суб'єктом культурної діяльності. Сучасний напрямок розвитку економічних, політичних відносин у суспільстві серед інших тенденцій характеризується і зміною суспільного ставлення до ЗСУ як до політичного інституту, а також до офіцера як суб'єкта не лише професійного, а й політичного життя.

Значення та роль політики в військовій справі показав військовий реформатор та військовий теоретик К. Клаузевіц, у своєму трактаті про військове мистецтво «Про війну» він зазначив, що війна – це не тільки політичний акт, а й справжнє знаряддя політики, продовження політичних відносин, проведення їх іншими засобами. Те специфічне, що притаманне війні, відноситься лише до природи засобів, що застосовуються. І військове мистецтво взагалі, і полководець у кожному окремому випадку має право вимагати, щоб напрямок і наміри політики не суперечили цими засобами [1].

Оскільки будь-яка концептуальна зміна у військовому будівництві знаходить своє відображення у вимогах військово-професійної діяльності до своїх суб'єктів і насамперед до офіцерів Збройних Сил України, під дією перелічених факторів

актуалізується проблема морально-політичної культури офіцера, визначення місця та ролі морально-політичної культури в житті офіцера, формування та підвищення рівня морально-політичної культури у військовослужбовців у професійній військовій освіті і далі – у процесі служби.

Морально-політична культура як наукове явище є міждисциплінарним поняттям, що переважно розробляється в політології та соціології, але там, де дослідження звернене до суб'єкта, воно має свої педагогічні, філософські, психологічні аспекти, причому у військовій науці його вивчення досить давно переведено у сферу педагогіки, у площину розвитку особистості.

Зазначимо лише, що дослідження проблеми морально-політичної культури офіцера отримало кілька нових векторів, один із яких пов'язаний з розвитком культурологічного підходу до вивчення педагогічних явищ певним потенціалом у вирішенні проблеми підвищення рівня морально-політичної культури офіцера, але, на наш погляд, його можливості ще не використано у повному обсязі.

Культурологічний підхід у дослідженні педагогічних явищ та процесів спирається на теоретичні положення, зазначені у роботах А. Арнольдова, Є. Бондаревської, І. Зязюна, Н. Крилової, О. Рудницької, Г. Тарасенко, Н. Щуркової та інших авторів.

До основних змістовних характеристик реалізованого підходу, згідно з їхніми роботами, можна віднести:

- трактування освіти як органічної частини культури, а результату освіти як ступеня оволодіння людиною культурними масивами;
- виявлення ролі та функцій педагогічних систем у збереженні, захисті та трансляції культури;
- принципову можливість цілеспрямованого формування освітні системи культурних зразків, норм і правил особистості;
- реальна єдність процесів навчання, виховання та розвитку;
- визнання необхідності та можливості прийняття суспільного соціального досвіду та закріплення його як особистого досвіду.

Використання методологічного культурологічного підходу в щодо проблеми морально-політичної підготовки офіцера поєднується з особистісно-діяльнісним підходом і передбачає організацію таких педагогічних процесів, у яких відбувається діяльність осмислення, переживання та використання особистістю змісту політичної культури сучасного українського суспільства та офіцерського корпусу Збройних Сил України як особливої соціально-професійної групи.

Основні, найзагальніші принципи вивчення морально-політичної культури офіцера полягають у наступних вимогах:

- звертатися до вивчення особистості офіцера, світогляду та інших фундаментальних основ діяльності з використанням базової категорії «культура» та пов'язаного з нею понятійного апарату;
- вважати пріоритетним принцип культуровідповідності з метою підвищення рівня морально-політичної культури офіцера, звертаючи її насамперед до змісту масиву морально-політичної культури суспільства та офіцерського корпусу, а також до накопичених у змісті соціального досвіду «... знаннями, навичками, нормами та ідеалами, зразками діяльності та поведінки, ідеям та гіпотезам, віруванням, соціальним цілям та ціннісним орієнтаціям тощо. д.» [2];
- ставитися до офіцера як до суб'єкта та творця політичної культури, яку він освоює та розвиває в процесі безперервних соціальних відносин;
- враховувати особливу історичну роль Армії у формуванні національної культури у всіх її проявах [4].

Таким чином, політологічні та соціологічні дослідження категорії «політична культура» пов'язують її з політичними системами, політичними та соціальними процесами, спираючись на регулюючу роль культури у суспільстві [2]. Політична культура у своїй сутності визначена як частина культури загалом, сукупність елементів і феноменів свідомості, політичної поведінки, формування та функціонування держави та політичних інститутів, які забезпечують відтворення політичного життя суспільства, політичного процесу.

Список використаних джерел

1. Бабак В. І. Компоненти, критерії, показники та рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів десантно-штурмових військ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. Т. 2. С. 15–17.
2. Військове виховання : історія, теорія та методика : навчальний посібник / за ред. В. В. Ягупова. Київ, 2002. 560 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
4. Нагірняк М. Я., Нагірняк А. Я. Теоретичні аспекти морального виховання майбутніх офіцерів. *Гуманітарні аспекти формування особистості : матеріали П'ятої всеукраїнської наукової конференції*. м. Львів. 28 квітня 2011 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2011. С. 264–273.

Сергій МАНІК

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НА АКСІОЛОГІЧНИХ ЗАСАДАХ

Аксіологія – це вчення про форми і способи ціннісного проектування людиною своїх життєвих устремлінь в майбутнє, вибору орієнтирів для наявного життя й оцінки минулого. Визначено, що в останні роки ціннісні орієнтації перетворилися у важливий об'єкт наукових досліджень серед психологів, філософів, педагогів, соціологів, офіцерів, істориків та культурологів. Обґрунтовано, що аксіологічний підхід базується на розумінні людини – як індивідуальної, неповторної особистості, яка інтенсивно взаємодіє із навколишнім середовищем. Зазначено, що аксіологічний підхід в майбутньому забезпечить гуманізацію освіти, адже він направлений на всесторонній розвиток особистості та її індивідуальних потреб і інтересів. Підсумовано, що аксіологічний підхід має на меті філософсько-педагогічну стратегію, яка забезпечить підготовку майбутніх офіцерів з орієнтацією на європейські цінності, вимоги сучасного розвиненого суспільства; засвоєння молодим поколінням офіцерів провідних суспільних цінностей, що забезпечить адекватно поводити себе в динамічно інтегруючому суспільстві; забезпечить формування принципів та етичних правил поведінки в соціальному середовищі.

Основною метою підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ у вищих військових навчальних закладах є забезпечення цілісності освітнього процесу і власне підготовка кваліфікованого військового фахівця, здатного впродовж тривалого часу ефективно проваджувати професійну діяльність. На думку В. Ягупова та В. Свистун, основою формування готовності є системна багатогранна підготовка (психологічна, особистісна, теоретична, практична тощо) випускника ВВНЗ та ВНП ЗВО, який володіє відповідними своїй спеціальності професійними знаннями, навичками, вміннями та властивостями (тобто компетенціями) для здійснення професійної діяльності [3]. Зокрема, згадані науковці розробили відповідні показники професійної компетентності на аксіологічних